

M. Ś.

"Spółdzielczy Przegląd Naukowy"

Przegląd Socjologiczny Sociological Review 10, 791-793

1948

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Pięc nowych sylwetek: Stefani Sempołowskiej, Marii Dzierżanowskiej, Kazimierza Twardowskiego, Stanisława Łempickiego i Kazimierza Mamczara zawiera zeszyt trzeci czasopisma. Na uwagę zasługuje zwłaszcza praca poświęcona St. Sempołowskiej pióra St. J. Brzezińskiego.

Zeszyt trzeci (Nr 3—4) ma szczególną wartość dla planujących prace badawcze z zakresu dziejów oświaty i szkolnictwa w Polsce. Art. Henryka Barycza daje przegląd prac z zakresu dziejów oświaty, wykonanych w naszych uniwersyteckich zakładach naukowych. Autor szkicuje także program badań historyczno-wychowawczych dla aktualnie pracujących zakładów i badaczy poszukujących tematów. Wagę artykułu H. Barycza podkreśla zamieszczony w materiałach art. Romana Kaczmarka o *Materiałach do dziejów szkolnictwa będących w łódzkich archiwach*.

Fragment dziejów Z. N. P. przedstawia artykuł Stanisława Świdwińskiego pt. *Sejm Nauczycielski (14—19 kwietnia 1919 r.) w dziejach polskiej demokracji oświatowej*. Sejm ten w ujęciu autora artykułu był szczególnie ważnym i reprezentatywnym momentem walki toczonej przez lewicę nauczycielską w latach 1863—1919.

Niezorientowanych dotąd co do rodzaju i zakresu prac T. N. S. W. (Towarzystwa Nauczycieli Szkół Wyższych) w latach 1939—1945 informuje szczegółowo i obszernie o pracach tej organizacji wyjątek z większej pracy zbiorowej, wykonywanej pod redakcją Maksymiliana Tazbira.

Całość pisma najwłaściwiej oceni poszukujący materiałów do historycznych czy socjologicznych opracowań naszych poczynań oświatowych z ostatnich 40 lat. Wszystkie artykuły w czasopiśmie noszą charakter wspomnieniowo-sprawozdawczy.

Dział materiałów, recenzji i kroniki również ułatwią poszukiwaczom pracę, przedstawiając ściśle ze sprawą dziejów oświaty i szkolnictwa związany rejestr współczesnych wydawnictw i opracowań polskich i zagranicznych.

H. B.

„SPÓŁDZIELCZY PRZEGLĄD NAUKOWY“

„Spółdzielczy Przegląd Naukowy“ został wznowiony jako kwartalne wydawnictwo Spółdzielczego Instytutu Naukowego. Zeszyt I—II wyszedł za okres styczeń—czerwiec 1947 (XIII rok wydawn.).

Instytut zachował dawny, określający charakter pisma tytuł organu. W pierwszym okresie ma to być przede wszystkim przegląd artykułów i materiałów dotyczących zagadnień ruchu spółdzielczego krajowego i międzynarodowego, dokonywany w celu zainteresowania teorią i praktyką ruchu nie tylko praktyków-spółdzielców, ale i szerszych kół działaczy gospodarczych i społecznych oraz pracowników naukowych. Z czasem Instytut ogłaszać będzie samodzielne prace naukowe, opracowywanie których znajduje się obecnie w stadium początkowym.

Komitet redakcyjny stanowią: Dr Eugeniusz Garbacik — wicedyrektor Studium Spółdzielczego Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Dr Roman Jabłonowski — rzeczoznawca w C. U. P., Dr Wiktor Kornatowski — Prof. Akademii Nauk Politycznych w Warszawie, Edmund Pszczółkowski — prezes Związku Rewizyjnego Spółdzielni R. P., Adam Rapacki — Minister Żeglugi, Edmund Szubert — dyrektor Spółdzielczego Instytutu Naukowego.

W cz. I pisma znajdujemy przegląd artykułów dotyczących aktualnych zagadnień ruchu i jego historii, oraz społeczno-wychowawczej roli spółdzielczości w przebudowie ustroju społecznego. Cz. II zawiera bogaty dział materiałów, cz. III — dział sprawozdań i ocen, cz. IV — dział statystyczny. Tytuły innych działów czasopisma brzmią: Z kraju i zagranicą, Przegląd ustawodawstwa, Bibliografia, Z prac i zamierzeń Spółdzielczego Instytutu Naukowego.

W zeszycie I—II (styczeń—czerwiec 1947) na szczególną uwagę zasługuje artykuł Adama Rapackiego pt. *Inicjatywa gospodarcza pracujących*, w którym autor zestawia „demokrację kapitalistyczną“ i demokrację ludową. Analizuje następnie zagadnienie człowieka w życiu gospodarczym, rolę samorządu w ustroju społecznym i problem zakresu pracy wychowawczej. W zakończeniu określa autor swój własny stosunek do tych zagadnień: „Spółdzielczość nie była nigdy dla mnie celem samym w sobie. Nie była ideologią nie była odrębnym zagadnieniem. Była dla mnie, jednym z elementów walki wyzwoleniczej ludu pracującego i jednym z elementów jego ustroju“. Stwierdza on także, że spółdzielczość ma wziąć na siebie „troskę o wychowanie człowieka równie silną, jak troskę o sprawność techniczną spółdzielczości — narzędzia mas pracujących“.

W tymże numerze znajdujemy artykuły: Eugeniusza Garbacika pt. *Analiza teoretyczna spółdzielni spożywców* i I. Epszejna pt. *Ludwik Krzywicki o spółdzielczości* oraz artykuł Wiktora Kornatowskiego pt. *Społeczeństwo a państwo*. Autor jego po przedstawieniu krytyki oświeclenia tego zagadnienia od strony formalno-prawnej przechodzi do analizy socjologicznej. Pisze on m. in.: „Społeczeństwo jest pojęciem starszym od państwa“. „Państwo zrodziło się jako emanacja społeczeństwa na pewnym etapie rozwoju, lecz stało się później czynnikiem wpływającym wzajemnie na układ stosunków społecznych“. „Społeczeństwo i państwo należy traktować, jako zjawiska, które współokreślają się nawzajem“.

Następnie autor zwraca uwagę na zróżnicowanie w obrębie społeczeństwa i wpływ różnych grup społecznych na stosunki w państwie: klas społecznych, związków zawodowych, partii politycznych, opinii publicznej oraz narodowości.

W końcowej części artykułu znajdujemy omówienia roli związków społecznych w ustroju socjalistycznym i przejmowanie pewnych funkcji państwa przez społeczeństwo w nowych republikach ludowych (uspolecznienie państwa).

Uzupełnieniem tego artykułu jest w zeszycie III i IV praca tegoż autora pt. *Pojęcie państwa w świetle badań teoretycznych*. W cz. I artykułu dokonano przeglądu dotychczasowych badań i teorii dotyczących państwa w ujęciu tradycyjnym, w cz. II autor przedstawia nowe badania, w których brano pod uwagę społeczną treść państwa. Szeroko uwzględniono w niej teorię marksizmu-leninizmu.

Poza wspomnianymi artykułami w zeszycie I—II zamieszczono pracę pt. *Na torach gospodarki planowej*.

Zeszyt III (lipiec—wrzesień 1947) zawiera m. innymi artykuł Edmunda Pszczółkowskiego pt. *O nową strukturę spółdzielczości w Polsce*. Spółdzielczość w Polsce Ludowej określa autor jako poważne narzędzie mas pracujących w walce o utrwalenie demokracji ludowej. Spółdzielczość ma spełniać zadanie instrumentu, za pomocą którego państwo mogłoby realizować planową działalność gospodarczą. Dlatego musi być gotowa do wypełniania dyspozycji państwa, organizacyjnie sprawna i zdyscyplinowana. Te założenia dostarczyły podstawy teoretycznej przy ustalaniu nowej struktury spółdzielczości w Polsce.

W zeszycie IV (październik—grudzień 1947) mamy jako uzupełnienie tego artykułu uchwałę w sprawie struktury spółdzielczości w Polsce II Głównego Zjazdu Delegatów „Społem” — Związku Gospodarczego Spółdzielni R. P. oraz artykuł Stanisława Szwalbego — *Po II Głównym Zjeździe Delegatów „Społem”*.

Zeszyt III zawiera jeszcze artykuły: Mariana Weralskiego *Znaczenie teorii spółdzielczości Karola Gide'a*, Stanisława Garlickiego — *Spółdzielczość pracy a ubezpieczenia społeczne*, Antoniego Markowskiego — *Spółdzielczość w czasie wojny 1939—1945*, Józefa Świdrowskiego — *Reglamentacja obrotu płatniczego z zagranicą*, J. A. Kistanowa — *Etapy rozwoju handlu w ZSRR* (przekł. z ros. — zakończenie artykułu w zeszycie IV). W dziale „Materiały” — zamieszczono cenne przyczynki Marii Niemyskiej-Hessenowej z zakresu wychowania spółdzielczego pt. *Szkolenie spółdzielcze w Kanadzie*.

W zeszycie IV znajdujemy artykuły: Józefa Jasińskiego — *Spółdzielczość i światowe zagadnienia naftowe*, Zdzisława Szymańskiego — *Popyt i podaż w ubezpieczeniach*. W dziale „Materiały” i „Przyczynki” zamieszczono ponadto prace: Piotra Kaltenberga — *Quo vadis — Spółdzielczość i Państwo*, Józefa Niemca — *Bilans osiągnięć i nowe zamierzenia spółdzielczości* i Jakuba Drozdowicza — *Miejsce, zadania i organizacja powiatowych związków gminnych spółdzielni „Samopomoc Chłopska”*.

M. Ś.

PRZEGLĄD CZASOPISM RADZIECKICH „BOLSZEWIK”

Teoretyczny i polityczny organ C. K. W. K. P. (b) 1947.

Nr 7. I. Smirnow: *Piąty tom „Dzieł” W. I. Lenina*. N. Popowa: *Kobieta w Związku Radzieckim*. K. Litwin: *O historii narodu ukraińskiego*

Krytyka i bibliografia. F. Lundberg: *America's 60 Families*, 1946. Rec. W. Rubina.

Nr 8. A. Kurskij: *Socjalistyczny przemysł w okresie powojennym*. J. Franczew: *Ideologia burżuazyjnego nacjonalizmu w służbie imperialistycznej reakcji*. W Ameryce i w Anglii coraz częściej atakuje się zasadę suwerenności państw